

Bilaga till Etiska nämndens protokoll 2003:1

Fyra bolag, nedan kallade FT, har alla varit franchisetagare till franchisegivare X, nedan kallad FG, ett företag i en större koncern. FT:s uppgift har varit att inom olika områden svara för service inom kedjans koncept. De har alla sagts upp av FG i samband med att FG beslutat ändra sitt system för denna service från franchising till ett ”koncept med kontrakterade servicegivare”. Ingen av de anmälade FT ha erbjudits att teckna kontrakt som sådan servicegivare, vilket däremot andra franchisetagare fått tillfälle till.

FT hävdar att uppsägningarna skett utan saklig grund, att de borde ha getts möjlighet att fortsätta sin verksamhet för FG enligt det nya konceptet och dessutom att FG på flera olika punkter brutit i sina åtaganden enligt franchiseavtalet.

FG har i svaromål anfört att man har rätt att ändra system för sin service, att uppsägningarna följt avtalet (sex månaders uppsägningstid), att man så länge franchiseavtalen varit i kraft följt alla sina åtaganden och att man på rent kommersiell grund avböjt att teckna nya avtal med FT.

Etiska nämnden har efter genomgång av handlingarna och ingående diskussion fattat följande

Beslut:

1. Visserligen är franchising i princip avsett för långvariga förbindelser mellan givare och tagare. Nämnden har dock i tidigare beslut uttalat att en franchisegivare måste ha möjlighet, för övrigt också i vissa fall skyldighet, att ändra system. Om t.ex. en givare efter en tid inser att han inte klarar av att leva upp till åtagandena i franchiseavtalet måste han – givetvis med iakttagande av kontraktets uppsägningsregler – kunna förändra verksamheten så att den kan leva vidare, då självfallet med motsvarande ändrade förpliktelser för andra parten. FG kan därför inte klandras för ändringen av servicesystemet i sig.
2. Varje franchise måste emellertid bedömas på sina egna villkor. Nämnden har uppmärksammat att avtalet i detta fall medfört flera kostsamma och relativt långsiktiga åtaganden för franchisetagarna, exempelvis såvitt gäller lokaler, inventarier, servicenivå, lagerhållning och väl utbildad personal. Mot denna bakgrund kan det inte anses godtagbart att avtalet gällt endast tills vidare och med en så kort uppsägningstid som sex månader, särskilt inte som avtalet också förbjudit tagaren att driva en motsvarande verksamhet under ett år efter avtalets upphörande. Tagaren måste få en rimlig möjlighet att avveckla sin egen verksamhet, vilket i det aktuella fallet har krävt en längre period. Att FG följt avtalets uppsägningsregel räcker därför inte för att FG skall undgå klander på denna punkt.
3. En annan fråga är om varje uppsagd franchisetagare skall ges möjlighet att teckna kontrakt för den nya typen av system med vilket franchisegivaren kan tänkas fortsätta verksamheten. Här gäller – enligt vad nämnden även tidigare uttalat – att det är givarens både rättighet och skyldighet att träffa det val som är bäst för hela systemet. Någon rättighet för en uppsagd tagare att få fortsätta som avtalspart finns inte. En konflikt kan möjligen uppstå vid fall av brott mot någon av numera gällande diskrimineringslagar, men om sådant är det inte fråga i ärendet. Inte heller får uppsägning användas enbart i syfte att bli av med en besvärlig tagare, men att givarens skäl i viss mån kan vara subjektiva är oundvikligt. Nämnden har i det aktuella fallet inte funnit skäl att klandra FG för att de tagare som det är fråga om inte har fått teckna nya avtal med FG.

4. Beträffande slutligen påståendena om olika brott mot avtalet under dess giltighetstid kan nämnden, i enlighet med sin praxis, inte gå in i någon saklig prövning. En sådan prövning skulle förutsätta bevisupptagning av ett slag som inte ingår i nämndens uppgifter. Nämnden vill dock understryka att, när det är fråga om franchising, varje franchisetagares framgång är i hög grad beroende av givarens prestation.
5. Slutligen vill nämnden understryka vikten av att avtalstexten, för vilken FG ansvarar, är klar och entydig och inte inbjuder till tvist. Det framstår som anmärkningsvärt att, enligt p. 12 i det aktuella avtalet, en del av franchiseavgiften tycks ha kunnat debiteras för en period innan avtalet trätt i kraft.

Med detta är ärendet slutbehandlat av nämnden.

Stockholm den 20 maj 2003

Staffan Magnusson

I ärendets behandling har deltagit, förutom ordföranden, ledamöterna Rolf Larsson, Tommy Regnström och Margaretha Whitlock. Enhälligt.